

Faremarksmanualen

Faremarksmanualen henvender sig til personer, der har ansvaret for – eller arbejder i faremarken. Faremarksmanualen er en vejledning til at opnå det bedst mulige produktionsresultat. Manualen omhandler perioden fra etablering af farefolden til fravæning af pattegrisene.

Denne udgave af faremarksmanualen og de tilhørende faktaark er udarbejdet med støtte fra Promilleafgiftsfonden for Landbrug.

FAKTAARK

≡ Vedligehold af omfangshegn

≡ Vedligehold af inderhegn

≡ Indretning af farefold

≡ Klargøring af hytte

≡ Klimaet i hytten

- Flytning af søer til faremarken
- Tjek af søer ved indsættelse i faremarken
- Daglige rutiner før faring
- Forberedelse til faring - 2 dage før
- Faring
- Kuldudjævning
- Ammesøer
- Daglige rutiner fra faring til fravænning
- Foderstrategi for søerne i diegivningsperioden
- Pattegrisene - foder, vand og forgård
- Kastration, bedøvelse og smertelindring
- Fravænning

FAREMARKSMANUALEN - ALLE DETALJER

 PDF-FIL - 54 sider

Vedligehold af omfangshegn

Tjek af omfangshegn

Omfangshegnet skal holde grise og evt. hunde inde og andre dyr og uvedkommendemennesker ude.

Hegnet skal efterses før et nyt farehold sættes ind i folden – hver gang.

Omfangshegn. Foto: Linda Rosager Duve

Hegnet skal være tæt – hele vejen rundt

- Huller i hegnet repareres

- Huller i låger repareres

Et overvågningskamera opsat i forbindelse med en undersøgelse har fanget en ræv lige ved åbning til en hytte på faremarken. Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Hegnet skal slutte tæt til jorden

- Hjulspor under lågen ind til foldene fyldes op
- Huller under hegnet, hvor ræven har forsøgt at grave sig ind, lukkes hele vejen rundt
- Hold dagligt øje med de lukkede huller. Ræven er vedligeholdende, og vil ofte forsøge at grave sig under igen

Eltråd er med til at forhindre at ræven klatre op ad heget. Foto: Linda Rosager Duve

Strømmen skal fungere

- Eltrådens spænding kontrolleres hele vejen rundt (min. 3.000 volt)
- Hold vegetation væk fra heget

Kraftig vegetation og/eller metal, f.eks. gammelt hegn, der berører eltråden, kan give spændingsfald. Spændingen falder jævnt, jo nærmere man kommer fejlen. Spændingen i eltråden kan kontrolleres med en hegnsmåler.

Fakta om ræve

Ræve er årsag til en øget pattegrisedødelighed og dermed en stor økonomisk belastning, hvis de kommer ind i faremarken. Hvis først de har lært at komme ind i faremarken – og opdaget det ”store spisekammer” – er de svære at holde ude.

Foto: Pixabay

Step 1

Udholdende

Ræve er udholdende og kommer tilbage selv, hvis de huller, de tidligere har gravet under hegnet, er blevet lukket.

Foto: Pixabay

Step 2

Nyfødte grise

Ræve kan tage de nyfødte grise inde i farehytten. Et overvågningskamera opsat i forbindelse med en undersøgelse har fanget en ræv lige ved åbningen til en hytte på faremarken.

Foto: Sarah Lina Aagaard Schild

Gør søerne urolige

Ræve gør søerne urolige og urolige søer har større risiko for at forvolde skader på pattegrisene.

Foto: Linda Rosager Duve

Foto: Merete Studnitz.

Hunde er en hjælp til at holde ræve væk fra faremarken –men ingen garanti.

CONTINUE

Vedligehold af inderhegn

Inderhegnet skal holde søerne i deres respektive folde og afgrænse transportveje. Hegnet skal efterses før et nyt farehold sættes ind i folden – hver gang.

Hegnstråden skal være stram. Foto: Linda Rosager Duve

Tjek af inderhegn

- Tråden skal være stram
- Tråden skal sidde ca. 40–50 cm over jorden
- Spænding kontrolleres ved hjælp af et digital-voltmeter (skal ligge omkring 2.000–3.000 volt)
- I perioder med meget sne hæves hegnet, så tråden altid er fri af sneen

Jordbunker under hegnet kan give spændingsfald, hvis de rører eltråden. Foto: Linda Rosager Duve

- Fjern jordbunker i nærheden af hegnet

Græs, der rører ved eltråden, kan give spændingsfald. Foto: Linda Rosager Duve

- Slå græsset under hegnet

CONTINUE

Indretning af farefold

Årsplan for flytning og placering af hytter

En årsskitse for flytning af hytter og fodersted skal kunne fremvises i forbindelse med landbrugstilsyn. Se eksempel i [faremarksmanualen afsnit 1.4](#).

Hytte og fodersted skal flyttes for hver faring for at sikre jævn fordeling af slid og gødning på markerne. Søer færdes mest mellem hytte og foder. Ved flytning af hytte og fodersted for hver faring forebygges derfor ensidig miljøbelastning.

Beregn antal faringer pr. farefold —

For at kunne lave en skitse af besætningens årsplan for flytning og placering af hytte og foder, skal du kende antallet af faringer per farefold pr. år. Det beregnes som:

Antal faringer pr. farefold per år = $365 \text{ dage pr. år} / (\text{antal dage til klargøring} + \text{antal dage soen sættes ind før faring} + \text{diegivningstid})$

Flytning af hytte —

- Hytten skal flyttes hver gang, en ny so kommer i faremarken
- Hytten flyttes minimum 9 dage, før forventet faring

Flytning af fodersted —

- Foderstedet skal flyttes hver gang, en ny so kommer i faremarken

Placering af hytten —

Når hytten placeres skal der tages højde for terrænet og vindretningen.

Hytten placeres:

- med åbningen modsat den fremherskende vindretning
- på så jævnt terræn som muligt. Hyttebunden skal slutte tæt til jordoverfladen, så indtrængning af fugt undgås
- ikke i en lavning, da regnvand vil samles her
- så hytteåbningen vender opad, hvis terrænet er skrående, da halm og pattegrise ellers kan falde ud af hytten
- På fotoet ses en hytte, som er placeret forkert. Terrænet er ujævnt, og vand kan løbe ind i hytten.
Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Etablering af sølehul

Søer skal have adgang til et sølehul, når den gennemsnitlige dagstemperatur er over 15 °C målt i skyggen.

Grise kan ikke svede. Højdrægtige og diegivende søer har derudover en meget stor varmeproduktion, og er derfor særligt udsatte for at opleve varmestress. Sølebadningen køler soen, og beskytter dem mod solskoldning. Det samme gør skygge.

Tips til etablering og vedligehold af sølehul:

- Etabler sølehullet i god tid - gerne allerede i løbet af foråret
- Sølehullet bør være 1,5–2 m² i enkeldyrsofde og minimum 20 cm dybt ved etableringen
- Hold en afstand på ca. 2 m til træers stamme, så rødderne ikke tager skade
- Sørg for at få en fast bund i hullet. På lette jorde kan det hjælpe at supplere med lerjord i hullet
- Fyld vand i sølehullet mindst en gang dagligt fra vandvogn. På lette jorde er det nødvendigt med en konstant vandtilførsel, f.eks. ved hul på vandslange

- Det er vigtigt at lade sølehullet tørre ud ind i mellem, når vejret tillader det, for at reducere smittepresset i hullet
- Sølebadet skal gerne være mudret og ikke klart vand. Mudder er med til at forlænge afkølingsprocessen, og det fungerer som "solcreme" for dyrene

Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Veletableret sølehul.

Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

So med "solcreme" fra et godt mudret sølehul.

Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Konstant tilførsel af vand til sølehullet. Med en timer på vanduret kan overbrusning køre automatisk.

Etablering af skygge

Ifølge "Brancheanbefalinger til øget dyrevelfærd ved produktion af økologiske grise" skal alle dyr i færemarken have adgang til skygge i sommermånederne. Skygge kan skabes ved levende bevoksning eller ved at opsætte en plade eller et sejl på selve hytten. En ekstra åbning i hytten, af minimum samme størrelse som dyrenes indgang til hytten, kan skabe en højt luftgennemstrømning i hytten, og det opfylder også kravet til skygge.

Foto: Linda Rosager Duve

Søerne søger skygge under træerne.

Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Træer i faremarken sikrer naturlig skygge til soen og pattegrisene.

Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Eksempel på en plade placeret på nordsiden af hytten, som skaber et ekstra skyggeområde.

CONTINUE

Klargøring af hytte

Hytten beskytter so og pattegrise mod vejr, vind og rovdyr, og derfor skal hytten være i orden hele året

Skarpe kanter og utætheder på hytten øger risikoen for forhøjet pattegrisedødelighed. Afsæt god tid til eftersyn og reparation af hytter og forgård/trinbræt, inden soen sættes ud på marken, så du forebygger problemer i diegivningsperioden.

Skarpe kanter på hytten giver risiko for:

- Skader på dyrene – f.eks. på soens yver
- Udrivning af trynering og dermed risiko for smerter og infektion

Utætheder giver risiko for:

- Træk – afkøling af pattegrisene og ubehag for so og pattegrise
- Fugt – fugtigt indeklima og våd/fugtig strøelse (og dermed afkøling af pattegrise)

Efterse og reparer hytte og forgård/trinbræt, før, soen kommer i faremarken. Tjek at:

der ikke er skarpe kanter, som kan skade so og pattegrise. Vær specielt opmærksom omkring indgangen til hytten og forgård/trinbræt

der ikke er utætheder og huller i hytten

ventilationsåbningen kan åbnes og lukkes tæt

døren ind til hytten kan åbnes og lukkes tæt (hvis der er en dør)

vinterstrimler er klar til ophæng om vinteren

Tjek om der er skarpe kanter, der skal repareres, f.eks. ved indgangen til hytten. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Er der utætheder i hytten, skal de lappes. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Ventilationsåbning skal repareres, den lukker ikke tæt, og giver derfor risiko for træk. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Ventilationsklap mangler. Ny skal monteres. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Ren, tør og rigelig strøelse er en forudsætning for en velfungerende hytte

Halm skal bl.a. sikre, at hytten er tør og tæt i bunden.

Kulde er en væsentlig årsag til at pattegrise dør. Uanset årstid er det vigtigt for de nyfødte pattegrise, at hytten er velstrøet. Grisene kan skabe et godt mikroklima i 15 cm løs halm (lang eller snittet). Halmen er samtidig en blød buffer, der reducerer risikoen for skader og klemninger, når soen bevæger sig rundt i hytten eller lægger sig.

Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Tætning af hytten

Terrænet vil næsten aldrig være helt plant. Sprækker ved hyttebunden lukkes bedst udefra med lidt jord og inde i hytten med rigeligt med halm.

En god jævn halmmåtte, der lukker tæt op til siderne i hytten. Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Grundstrøning af hytten

Et tykt lag hvede-, rug- eller rapshalm (ikke byghalm) tildeles i hytten.

Læg halmen på marken på et areal større end hyttens bund, og placér hytten ovenpå – så er hulleerne lukket, og halmen sidder fast under bunden.

Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Efterfølgende strøning med maskine.

Foto: Henrik Bjerregrav

Halm til redebygning og pattegriseskjul

- Strø med mindst 15 cm byg- eller hvedehalm oven på grundstrøning nogle dage før forventet faring
- Soen træder halmen sammen til en tæt isolerende måtte inden faring
- Efter faring fjernes eventuel fugtig halm, og der efterstrøs ved behov
- Efter faring tildeles halmen med håndkraft for at forstyrre mindst muligt
- Fyld efter, så der altid er et lag ren tør og løs halm, som grisene kan bore sig ned i

CONTINUE

Klimaet i hytten

Klimaet i hytten har stor betydning for grisenes sundhed og trivsel

Pattegrisene har væsentlig større varmebehov end søerne. Selv i sommerperioden kan pattegrisene have behov for varme, mens søerne er udsatte for varmestress og kan have behov for køling. De forskellige behov tilfredsstilles bedst ved at holde hytten tør og have rigelig strøelse, som pattegrisen kan grave sig ned i, mens ventilationsåbningen bruges til at sikre, at temperaturen i hytten ikke bliver så høj, at soen bliver varmestresset.

God balance mellem temperatur og luftfugtighed i hytten er alt afgørende. En tommelfingerregel er, at hænger der vanddråber i hyttens loft, så er luftfugtigheden for høj, og ventilationslemmen skal åbnes. Bruges der vinterstrimler foran hytteåbningen, er erfaringen, at disse bør fjernes før, der åbnes for ventilationen.

Kalkning af hytten kan reducere den gennemsnitlige temperatur i hytten med 1-1,5°C. Foto: Marianne Bonde

Klimaet i hytten før faring

Før faring er der kun soen at tage hensyn til. Hytteklimaet tilpasses derfor soens behov. Soen trives ved en temperatur omkring 16-20°C.

Tommelfingerregel for ventilationsåbning før faring:

- Udetemperatur ca. 16°C eller højere – ventilationen fuld åben
- Udetemperatur omkring 10°C – ventilationen halvt åben
- Udetemperatur ca. 0°C eller lavere – ventilationen lukket
- Føles luften i hytten stram eller fugtig, skal der åbnes op for ventilationen
- I perioder med regnvejr, kan det være nødvendigt at lukke ventilationslemmen lidt i, så det ikke regner ind

Tip: Prøv at måle temperaturen i hytten i løbet af året, så du får en fornemmelse af

hyttetemperaturen og sammenhængen mellem udetemperatur og ventilationens åbning. Når du måler, så husk at temperaturen vil være højest, når soen har været i hytten et stykke tid og laveste, når soen har været ude af hytten et stykke tid.

Klimaet i hytten fra 2 dage før faring og frem

Pattegrisene har et væsentligt større varmebehov end søerne, specielt lige efter fødsel, hvor de er våde af fostervæske. Kulde er en af de væsentligste årsager til døde pattegrise. Tilstræb derfor, at temperaturen i hytten ligger omkring 20-22°C – dette er forudsat, at der er en veletableret halmmåtte, da grisenes varmebehov i reden lige omkring fødsel ligger på 34-35°C.

- Hav altid et tykt lag halm i hytten på min. 15 cm, så pattegrisen kan grave sig ned
- Tommelfingerregel for ventilationsåbning omkring forventet faring og frem:
 - Udetemperatur over 20°C – ventilationen helt åben
 - Udetemperatur omkring 15°C – ventilationen halvt åben
 - Udetemperatur lavere end 10°C – ventilationen helt lukket
 - Føles luft i hytten stram eller fugtig, skal der åbnes lidt op for ventilation
 - I perioder med regnvejr, kan det være nødvendigt at lukke lidt i, så det ikke regner ind

Forventer du, at soen farer om natten, hvor lufttemperaturen normalt er lavere end om dagen, så skal ventilationen justeres for at sikre en god varme i hytten på faringstidspunktet

Tiltag i varmeperioder

For at sænke temperaturen i farehytten kan det være en ide at:

- opsætte en plade eller sejl ved hytten for at give skygge
- placere hytten i skyggen fra træer / læbælter, hvis muligt
- kalke hytten

- åbne ekstra åbninger i hytten for at øge luftgennemstrømningen

Husk desuden, at søerne skal have adgang til sølebad, når den gennemsnitlige dagstemperatur er over 15°C i skyggen. Ifølge brancheanbefalingerne skal alle dyr i faremarken desuden have adgang til skygge i sommermånederne.

Tagudhæng der sikrer skygge til søerne samt skygge ove ren del af hytten. Foto: Lene Thomsen og Marianne Bonde

Skygge kan udformes på mange forskellige måder. F.eks. ved opsætning af en plade, et sejl eller ved etablering af træer i folden. Den bedste effekt opnås, når der sikres skygge over indgangen og/eller ventilationsåbningen i hytten, så tiltaget både sikrer et bedre indeklima i hytten, og giver soen mulighed for at ligge i skygge i nærheden af hytten.

Foto: Linda Rosager Duve

Placering af hytten på den nordlige side af læhegn giver naturlig skygge midt på dagen.

Foto: Lene Thomsen

Stor ventilationsåbning i hytten, kan sikre en god luftgennemstrømning på varme dage. Vær sikker på, at åbningen kan lukke tæt, når den ikke er i brug og sørg for godt med halm i hytten, som pattegrisene kan grave sig ned i, så de ikke bliver underafkølede.

Tiltag i kolde perioder

- Opsæt evt. vinterstrimler i hyttenåbningen for at holde på varmen
- Fjern vinterstrimlerne 1-2 uger efter faring afhængig af temperatur og luftfugtighed
 - Dannes der kondens på hyttens loft/vægge, bør vinterstrimlerne fjernes tidligere

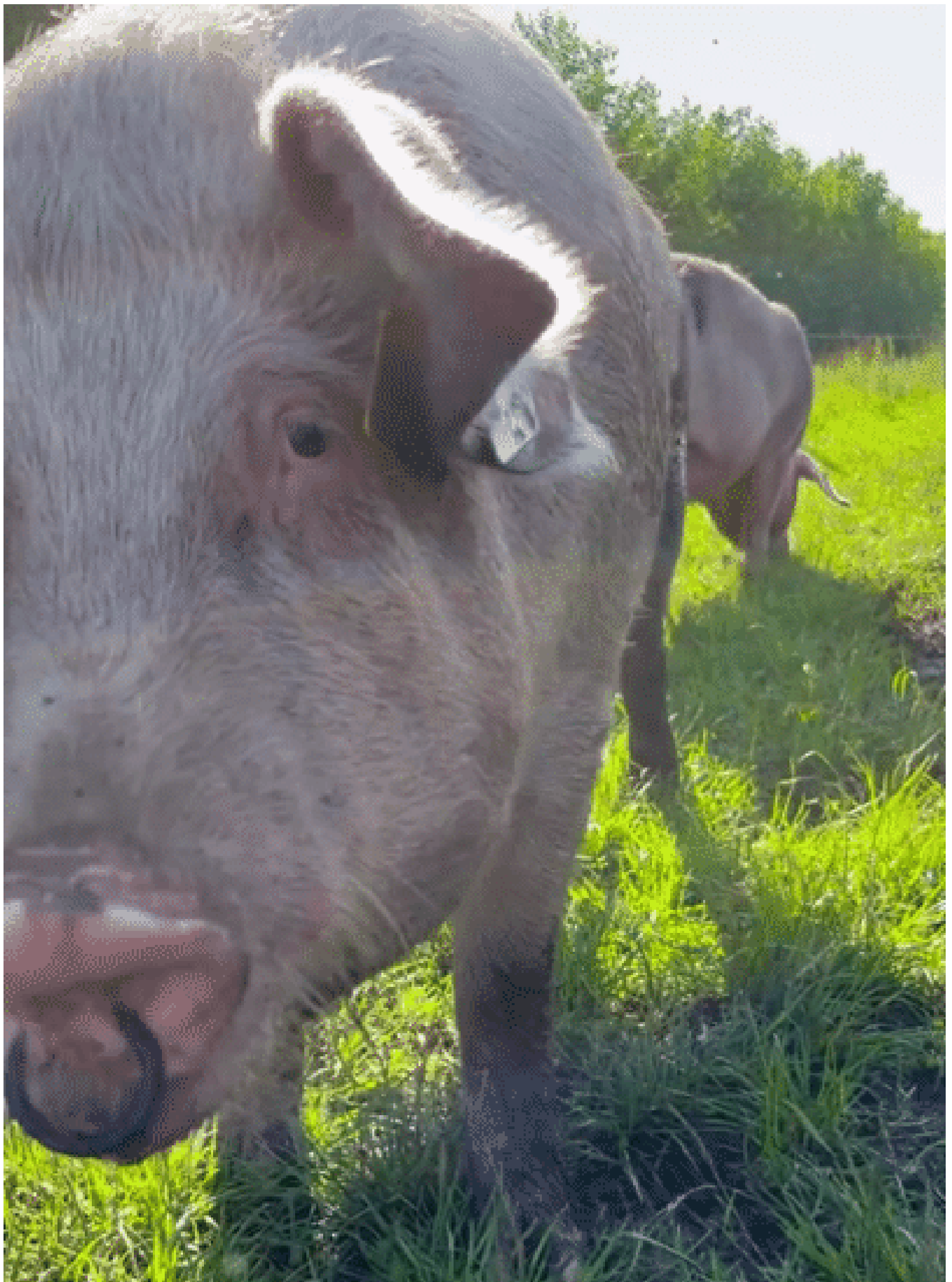
- Vær ekstra opmærksom på at have et tykt og tørt lag strøelse i hytten

CONTINUE

Flytning af søer til faremarken

Søerne skal flyttes til faremarken senest 7 dage før forventet faring. Gode resultater kan opnås ved at flytte søerne til faremarken allerede 10–14 dage før forventet faring.

Søer elsker rutiner, også når de flytter. Rutiner der er rolige og forudsigelige for både søer og medarbejdere, giver trygge søer, og det letter flytningen.

Undgå ulykker

- Kend og forstå dyrenes adfærd
- Instruer medarbejderne omhyggeligt
- Afsæt den nødvendige tid til flytning
- Indret transportvogn til flytning
- Pas på aggressive/voldsomme søer, og sørg for at du/dine kollegaer altid kan komme væk fra soen

Giv søer og gylte et positivt forhold til transportvognen f.eks. ved at fodre dem i vognen.

Søerne må ikke have negative oplevelser i transportvognen. Det vil sige, at f.eks. ringning og vaccination skal foregå et andet sted. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Den dag søerne skal flyttes

- Søerne fodres ikke om morgenen, og evt. gives de ingen eller kun ½ foderration dagen før
- Ved flytning fodres søerne i transportvognen, så søerne lokkes op i vognen

Søer, der ikke kan lokkes op i vognen

- Fodres i hytten, for at lokke dem ind
- Når soen er gået ind i hytten, lukkes af f.eks. med drivplade
- Vognen bakkes til hytten og soen drives over i vognen

Sørg for at hytten passer til soens størrelse. Foto: Linda Rosager Duve

Indsættelse i farefolden

- Hvis dine hytter ikke er ens, så udnyt det, så de største og ældste søer indsættes i foldene med de største hytter
- Det er vigtigt, at søerne kan vende sig uhindret i hytterne og lægge sig væk fra pattegrisene
- Har du særligt store hytter, vil en stor so desuden have nemmere ved at opvarme hytten end en lille so

CONTINUE

Tjek af søer ved indsættelse i faremarken

Søerne skal være sunde, raske og ved godt huld, når de farer.

- Tjek hver enkelt sø før den sættes i faremarken
- Sæt et mærke på hytten, hvis søen kræver særligt opsyn
- Fjern markeringen, når særligt opsyn ikke er nødvendigt længere

Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Sæt mærke på hytten, hvis soen kræver særligt opsyn.

Huldvurdering —

Bedøm huld på alle søer – brug både hænder og øjne!

Både magre og fede søer er udsatte for problemer under faringen. Sæt mærke på hytten.

Ved magre søer

- Tildel foder og vand tæt ved hytten
- Tildel flere små portioner af foder i stedet for en stor

Ved fede søer

- Tildel vand ved hytten
- Sørg for god ventilation i hytten indtil dagen før forventet faring

Tjek af ben, klove og gang —

- Soen skal lægge lige meget vægt på alle ben
- Se efter forvoksede klove og biklove
- Se om soen går uden at halte

Hvis soen har problemer med ben eller klove

- Tildel foder og vand ved eller i hytten
- Lad soen gå i enkeltdyrsfold
- Sørg for et velstrøet leje i hytten

Ved forvoksede klove

- Beskær klovne ved klovbeskærer eller i samråd med dyrlæge

Ved halthed

- Afklar årsagen og behandl i samråd med dyrlæge

Tjek yveret ved indsættelse —

- Giv besked til løbeafdelingen, hvis soen skal sættes ud efter fravæning, så ny polt kan findes
- Hold øje med, at der er velfungerende patter til alle grisene. Foto: Linda Rosager Duve

Andre problemer der kræver øget fokus

Utrivelige eller strithårede søer

- Tildel foder og vand ved hytten

Soen er ikke blevet vaccineret

- Vær særlig opmærksom på sygdomstegn, som følge af den manglende vaccination
- Giv besked til drægtighedsafdelingen, så næste hold kan nå at blive vaccineret

CONTINUE

Daglige rutiner før faring

Søerne tjekkes

Søer, der ikke æder og drikker, kan være syge. Tegn på sygdom er f.eks. hængende ører og haler, sløve øjne eller strittende hårlag. Urolige søer kan være tegn på ræve i faremarken - tjek hegnet (se faktaarket Vedligehold af omfangshegn).

Kommer soen ud af hytten, og ser den rask ud. Foto: Heidi M. Andersen

Halmen tjekkes

Sørg for at have strøet hytten så godt op før faring, at det ikke er nødvendigt at efterstrø den første uge efter faring. Det sikrer ro i hytten.

- Strøelsesmåtten skal være mindst 15 cm dyb. Tildel ekstra halm om nødvendigt
- Halmen skal være tør

Eksempel på velstrøet hytte. Foto: Linda Rosager Duve

Vand og fodertrug tjekkes

Hvis soen ikke har ædt op, så hold øje med hende, og sæt evt. foder og vand i eller ved hytten.

- Virker vandventilen eller flyderen i vandtruget/vandkoppen?
- Rengør vandtruget eller vandkoppen
- Har soen ædt op siden sidste fodring?
- Rengør fodertruget

Soen har ikke ædt op. Fodertruget rengøres inden næste udfodring, og der holdes øje med soen. Foto: Linda Rosager Duve

Sørg for en passende hyttetemperatur

Temperaturen i hytten skal være 18–20°C før faring og 20–22°C efter faring. Hvis der er kondensdråber på hyttens loft eller vægge, så er det for fugtigt, og ventilationen skal øges.

Når det er varmt udenfor

- Tjek at hyttens ventilationsåbning er tilstrækkelig åben
- Tjek at der er vand i sølehullet

Når det er koldt udenfor

- Tjek at vinterstrimlerne er intakte
- Tjek at halmmåtten er tør og tilstrækkelig

Grise kan ikke svede. Søerne afkøles, når de sølebader. Samtidig fungerer mudderet som solbeskyttelse. Foto:Linda Michelle Handrup

Hegnet tjekkes

Tjek hegnet hele vejen rundt 1 gang ugentligt, så du sikrer dig, at rævene holdes ude. Hegnet skal altid være intakt. Hunde kan være en god hjælp mod rovdyr, men de kan ikke erstatte god hegning. Derudover er forsvarlig hegning et lovkrav (Læs mere om [hegn til frilands- og økogrise her](#)).

Hav styr på fodringen

Soens foderbehov afhænger af hendes huld, alder, og stadie i drægtighed/diegivning, samt af den omgivende temperatur og græsdækket i folden.

Tabellen viser den vejledende fodermængde i FEso pr. dag før faring. Se forklaring til fodertabel i faremarksmanualen afsnit 3

Dage før faring	28	3	2	1	0	1
Mængde, FEso	3,5 - 4,0	3,5 - 4,0	3,5	3,5	3,25 - 3,5	3,5

Fastlæg din egen foderplan og udfyld et skema, som det herunder med den mængde, du/I skal fodre med i den kommende periode. Skriv ned fra hvilken dato til hvilken dato foderplanen er gældende.

Dage før faring	28	3	2	1	0	1
Mængde, FEso						

CONTINUE

Forberedelse til faring – 2 dage før

Faring er krævende både for so og pattegrise

Gode forhold under faring kan forebygge mange problemer efter faring.

Gode forhold er:

- en sund so
- en tør, velstrøet hytte med en temperatur på 20–22°C
- frisk foder
- rent vand
- veletableret sølehul og skygge (i varme perioder)

Opmærksomhed og tid fra personalet i faremarken er givet godt ud!

Redebygning og ro

Soen er stærkt motiveret for at bygge rede et døgn tid før faring. Redebygning har til formål, at sikre pattegrisene et godt mikroklima. Giv soen ro til redebygning.

Soen har indsamlet redebygningsmateriale. Det friske græs skal fjernes, da det afgiver fugt og går i forrådnelse. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Redebygning og ro

Det er vigtigt, at soen får dækket sit behov for redebygning inden faring, da man ellers risikerer, at hun er urolig under og umiddelbart efter faring. Giv derfor soen ro til at redebygge.

Velstrøet hytte. Foto: Linda Rosager Duve

Tildel rigelig halm, fordi halm:

- er redebygningsmateriale
- sikrer pøttegrisene et godt mikroklima
- er et blødt underlag, der beskytter pøttegrisene mod de skader de kan få, hvis soen træder på dem, eller kommer til at klemme dem

Tør velstrøet hytte

- Tildel halm, så der er mindst 15 cm løs, tør halm i hytten
- Halmen kan være byghalm eller hvedehalm

- Halmen kan være hel eller snittet

Hjælp til pattegrisene

Sæt en forgård eller et trin på hytten et par dage før forventet faring. Vær opmærksom på om soen stadig bruger hytten. Hvis hun ikke gør det, så fjern forgården/trinnet igen og sæt det først på, når soen har faret.

Forgården/trinnet sikrer, at pattegrisene bliver lige omkring/i hytten, og dermed får alle grise adgang til alle diegivninger og man risikerer ikke, at grisene bliver væk på marken.

Foto: Linda Rosager Duve

Forgård foran indgangen

En forgård giver mulighed for, at pattegrisene kan gøde uden for hytten. Det giver god hygiejne i hytten.

Grav evt. en rende i halmen lige indenfor hytten for at minimere risikoen for, at pattegrisene falder ud af hytten i forbindelse med faring.

Foto: Sarah-Lina Aagaard Schild

Hjælp pattegrise, der falder ud af hytten

Læg godt med halm i forgården/ved trinnet lige foran hytteindgangen (eller sæt en rampe) så nyfødte pattegrise, der falder ud af hytten, kan komme ind i hytten igen.

Fodring og vand

Reducér foderstyrken i dagene op til faring jf. foderplanen og tilbyd evt. vand ved hytten. Mange producenter har erfaret, at problemer omkring faring reduceres, når soen tildeles vand tæt ved hytten fra forventet faring og de første dage efter faring.

Vand tæt ved hytten, evt. i forgården

- Sørg for, at vandet ikke gør strøelsen i hytten våd, hvis det skulle vælte
- Sørg for, at vandet ikke kan vælte, og at det enten er så højt, at pattegrisene ikke kan falde ned i vandet (mindst 20 cm til spandens overkant), eller så lavt at grisene nemt kan komme op, hvis de falder i

CONTINUE

Faring

Faring er krævende for både so og grise, og faringshjælp kan blive nødvendigt. Samtidig er ro til soen under faring og overvågning af faringen en balancegang. Målet er flest muligt sunde pattegrise til fravæning.

En farende so kan være meget påpasselig over for sine grise – og dermed farlig for dig. Pas på dig selv!

Overvågning når faringen er gået i gang

- Tilse soen hver time. Undgå at forstyrre hende
 - Giv særlig opmærksomhed til søer i hytter mærket med risikosøer
 - Notér antal fødte grise ved hvert tilsyn
 - Der må højst være to timer mellem de 4 første grise og max én time mellem de næste. Er alle grise tørre ved tilsyn, og har soen presseveer uden, at der fødes grise, så gives faringshjælp
 - Små og svage grise hjælpes til yveret og sikres råmælk
 - Vurdér om faringen er afsluttet. Når efterbyrden er kommet, er faringen afsluttet. Ved tvivl giv fødselshjælp, undersøg om en gris sidder fast
-

Soens tilstand vurderes

Er der mistanke om problemer, så tag soens temperatur. Soen har feber, hvis temperaturen er over 40 °C på faringsdagen og over 39,5 °C de øvrige dage

Hvis soen har feber så tildel vand tæt ved hytten evt. i forgården eller hytten (OBS: der skal være mindst 20 cm fra halmmåtten til vandspandens kant)

I nogle tilfælde vælger en so at fare uden for hytten. Foto: Cecilie Kobek-Kjeldager

Søer der farer udenfor hytten

I nogle tilfælde vælger en so at fare uden for hytten. Hvis faringen ikke er gået i gang endnu, så fjern forgård og eventuelle vinterstrimler. Herefter ledes soen ind i farehytten.

Er faring gået i gang, flyttes pattegrisene først ind i hytten, soen vil ofte selv følge efter. Kan du ikke få soen til at gå ind i hytten, kan hytten i stedet, ved hjælp af traktor, flyttes henover soen.

Faringshjælp

Rettidig faringshjælp redder både soen og den gris, der sidder fast.

1. Er der ikke en mandskabsdør i hytten, så skal du få hjælp til at tippe hytten, eller løfte hytten væk med traktoren, inden du giver fødselshjælp
2. Der renses omkring soens kønsåbninger, gerne med sæbe og skyl med lunket vand
3. Tag en handske på, og kom børslim på handsken
 - a. Vender grisen med hovedet ud mod kønsåbningen gribes om nakke eller underkæbe
 - b. Vender grisen omvendt gribes om bagben
4. Grisen trækkes ud ved et jævnt træk og lægges til soens yver
5. Står soen op, lægges grisen uden for soens liggeområde
6. Træk alle de grise, du kan nå, ud

Rengøring af hytten efter faring

Efter faring fjernes:

- våd halm
- efterbyrden
- døde grise fra hytten

Efterbyrden og de døde pattegrise skal tages med væk fra faremarken, da de ellers kan tiltrække rovdyr.

Hytten rengøres fordi, det sikrer:

- et tørt lejeareal
- en god hygiejne i hytten

Lær søernes adfærd at kende. Nogle bliver meget påpasselige lige omkring faringen. Foto:
Linda Rosager Duve

Sikring af råmælk til pattegrisen

Alle nyfødte grise skal have råmælk, så det er vigtigt at hjælpe svage og/eller kolde pattegrise til yveret.

Ved meget svage grise, tildeles råmælken direkte i munden på grisen. Enten ved at malke råmælk direkte i munden på pattegrise - eller giv råmælken via en engangssprøjte. Vær opmærksom på soen – er hun aggressiv? Udmalkning bør kun ske, hvis soen ligger med bagpart mod hytteåbningen, så yveret kan nås uden, at du kommer i nærheden af soens hoved, og uden at kravle ind i hytten, så du hurtigt kan komme væk, hvis soen bliver aggressiv.

Tildel vand ved hytten

Mange producenter har erfaret, at problemer omkring faring reduceres, når soen tildeles vand tæt ved hytten fra forventet faring og de første dage efter faring.

Vand tæt ved hytten evt. i forgården:

- Sørg for, hvis vandet skulle vælte, at det ikke gør, at strøelsen i hytten bliver våd.
- Sørg for, at vandet ikke kan vælte, og at det enten er så højt, at pattegrisene ikke kan falde ned i vandet (mindst 20 cm til spandens overkant), eller så lavt at grisene nemt kan komme op, hvis de falder i.

CONTINUE

Kuldudjævning

Kuldudjævning skal sikre, at soen ikke ligger med flere pattegrise, end hun har fungerende patter til.
Kuldudjævning skal ske i løbet af dag 0–2 efter faring.

Tjekliste til kuldudjævning

- For at sikre pattegrise har fået råmælk hos egen so, må de ikke flyttes inden de er 12 timer gamle
- Flyt så mange grise, at soen højst har lige så mange pattegrise tilbage, som hun har velfungerende patter
- Små grise skal så vidt muligt lægges til 2. kuldssøer
- Flyt så få grise som muligt
- Flyt grisene inden nogen bliver utrivelige
- Der bør ikke flyttes grise mellem kuld senere end 2 døgn efter faring
- Flyt primært små utrivelige grise ved kuldudjævning tidligt (ca. 12-24 timer) efter faring, og primært store, livskraftige grise ved senere kuldudjævning (op til 2 døgn efter faring)

Flyt ikke unødigt rundt på grise, lad så vidt muligt søerne passe deres egne pattegrise. Skal flere grise flyttes væk fra egen so, end andre nyligt færende søer har plads til, er der behov for en ammesø.

Faktaark om ammesøer

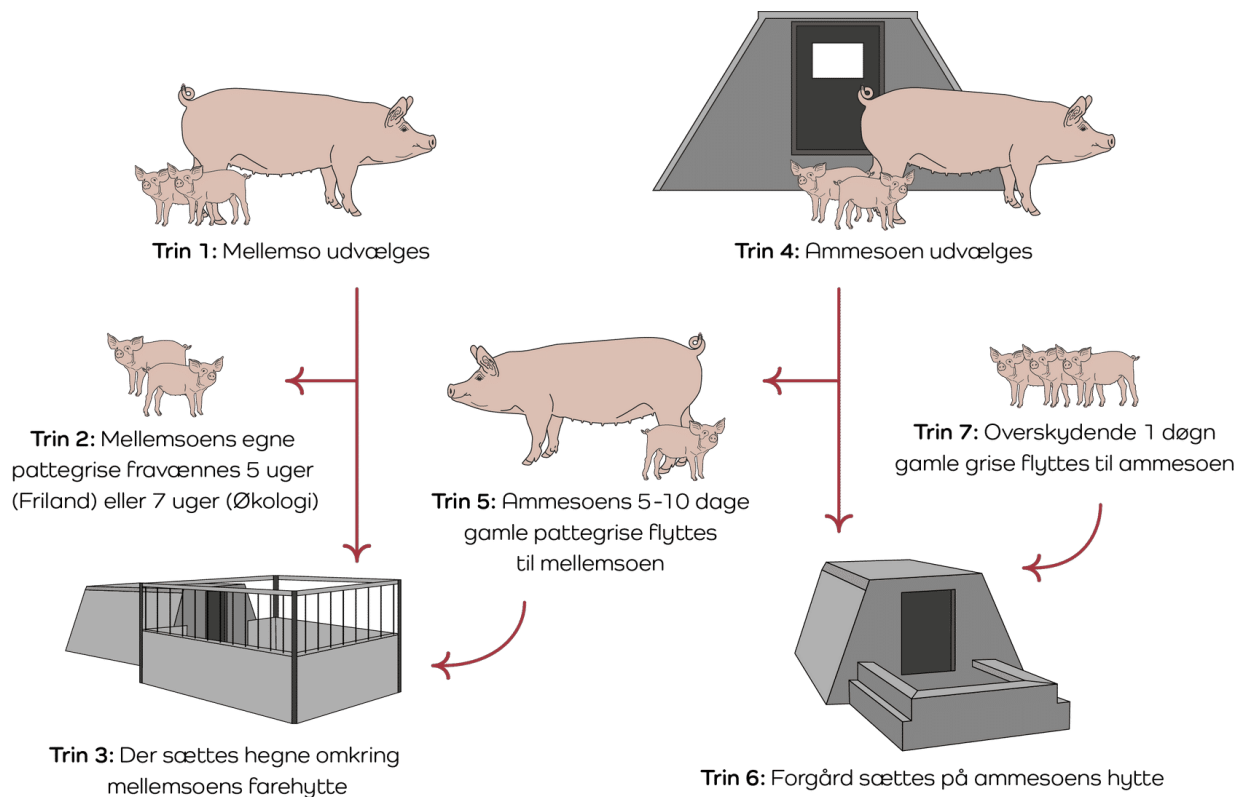
[SE MERE](#)

[CONTINUE](#)

Ammesøer

Er der flere grise til overs efter kuldudjævning laves ammesøer.

To-trins-ammeso

Trin	Handling	Krav
1	Udvælg en ung so, der skal fungere som mellemso	<ul style="list-style-type: none"> • Soen skal have faret for minimum 5 uger siden (konventionelt) og 7 uger siden (økologisk) • Soen skal have gode moderegenskaber • Soen skal være i godt huld • Soen skal minimum fravænne det samme antal grise, som hun kommer til at modtage fra ammesoen
2	Mellemsoens egne pattegrise fravænnes	
3	Der sættes hegn omkring mellemsoens hytte	<ul style="list-style-type: none"> • Arealet i indhegningen skal være minimum 6,2 m² • Soen skal have adgang til foder og vand inden for indhegningen • Ved dags gennemsnitstemperaturen over 15°C i skyggen, skal soen have adgang til skygge og sølebad • Soen må højst være begrænset i ammesogården i 4 dage*.
4	Udvælg 2.–4. lægs so, der skal fungere som ammeso	<ul style="list-style-type: none"> • Soen skal have faret for 5–10 dage siden • Soen skal have gode moderegenskaber. • Soen skal være i godt huld.

Trin	Handling	Krav
		<ul style="list-style-type: none"> • Soen må ikke have flere grise end mellemsoen, som skal modtage dens grise, har fravænet
5	<p>Ammesoens pattegrise flyttes hen til mellemsoen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Der må ikke sættes flere pattegrise til mellemsoen, end soen selv har fravænet • Pattegrisene skal gå hos mellemsoen indtil de overholder de gældende regler for fravænningsalder
6	<p>Der sættes forgård eller anden afskærmning på ammesoens hytte</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sæt vand og foder til soen tæt på hytten, evt. i forgården. Sættes det i forgården vær obs. på at vandet ikke kan vælte og pattegrisene ikke falde i
7	<p>Overskydende grise fra søer, der har faret for ca. 1 døgn siden, flyttes til ammesoen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vent 1–3 timer fra ammesoens egne grise er taget fra hende, og indtil de nye grise lægges til, så vil ammesoen være mere motiveret for at give die • Pattegrisene, der flyttes til ammesoen, skal min. være 12 timer for at sikre, at de har fået råmælk hos deres egen so • Der må ikke sættes flere pattegrise til ammesoen, end hun selv har haft • Pattegrise, der flyttes, bør være livskraftige, da der kan gå 3–8 timer inden ammesoen giver mælk første

Trin	Handling	Krav
		gang. De svageste grise skal blive hos egen so

CONTINUE

Daglige rutiner fra faring til fravænning

Tilsyn og handling er altafgørende for soens sundhed og mælkeydelse, og for pattegrisenes overlevelse og trivsel.

- Tilse so og pattegrise hver dag. Lad det være en selvstændig opgave
- De første 3–4 dage efter faring er de mest kritiske for pattegrisene
- Det er vigtigt, at soen kommer godt i gang med at drikke og æde for, at hun opnår den bedste mælkeydelse
- Tag straks hånd om utrivelige pattegrise – jo før du sætter ind, jo større er chancen for, at grisene overlever

Tilse soen —

- Kommer soen ud af hytten, og bevæger hun sig uden problemer
- Ser soen sund ud
- Har soen et sundt yver
- Soen må ikke have flåd fra børen

Hvis noget af ovenstående er galt

Tag soens temperatur. Den må ikke være mere end 39,5°C. Behandl evt. efter samråd med dyrlægen. Tildel vand i eller ved hytten. Pas på, at vandet ikke kan vælte og, at grisene ikke kan falde i.

Foto: Rask højtydende so med sunde grise. Fotograf: Tove Mariegaard Pedersen

Tilse pattegrisene —

- Kommer alle grise til yveret
- Er pattegrisene runde, blanke og friske uden skader
- Svage grise ældre end 24 timer, kan tildeles mælkeerstatning for at hjælpe dem i gang
- Opvarm kolde pattegrise eller læg dem tæt sammen med de øvrige pattegrise i kuldet

Flere strithårede og magre grise

Tjek om soen har mælk nok. Behandl om nødvendigt efter samråd med dyrlægen. Tjek at soen benytter hytten – forgård/trin og vinterstrimler kan være en forhindring.

En eller to strithårede og magre grise

Tjek om soen har velfungerende patter til alle grise. Flyt evt. overskydende grise til anden so (Se faktaark om kuldujævning). Hvis dette ikke er muligt, flyt evt. de største grise i en kort periode, mens de mindste dier. OBS!! Syge og tilskadekomne grise må ikke flyttes til andre søer pga. smittespredning og skal behandles efter samråd med dyrlægen.

Foto: Velstrøet hytte, som giver grisene mulighed for at bore sig ned i strøelsen. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Tegn på rovdyr i faremarken —

- Søerne er urolige, oppe på mærkerne og "tændte"
- Søerne er mere kontaktsøgende end normalt
- Der er trædeskader på pattegrise i flere kuld

Ovenstående kan skyldes, at der er ræve eller mårhunde i området

- Gennemgå hegnet
- Reparer eventuelle skader
- Tjek reparationerne dagligt i en uge

Tjek hytte —

Halm

- De første 3–4 dage efter faring skal der være ca. 15 cm tyk løs og tør halm
- Den første uge efter faring strøes med hånden
- Er halmmåtten fugtig eller beskidt gives mere halm
- Fjern døde grise helt væk fra faremarken

Tjek klima og ventilation i hytten

Tilstræb 20–22°C i hytten:

- Udetemperatur < 10°C: Ventilationen lukket, evt. vinterstrimler for hytteåbningen
- Udetemperatur omkring 15°C: Ventilationen halvt åben
- Udetemperatur > 20°C: Ventilationen helt åben

Tilstræb tør og ren luft i hytten

- Stram eller fugtig luft: Åben ventilationen og fjern evt. vinterstrimler
- Vanddråber eller kondens på hyttens loft/vægge: Åben ventilationen og fjern evt. vinterstrimler

Tjek sølehullet —

Når den gennemsnitlige dagstemperatur er over 15 °C målt i skyggen, så skal du sikre dig, at sølehullet er permanent vådt. Tildel vand om nødvendigt.

Foto: Grise kan ikke svede. Søerne afkøles, når de sølebader. Samtidig fungerer mudderet som solbeskyttelse. Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Tjek vandet og fodertrug —

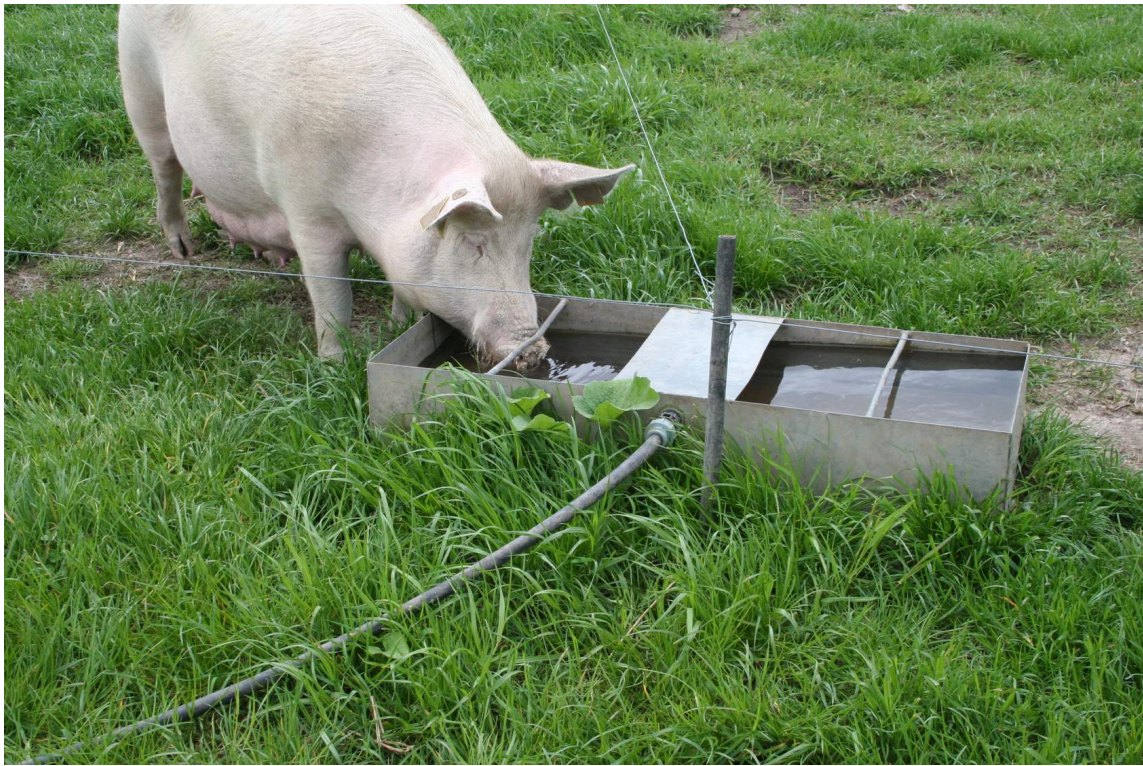
Tjek vandet

- Virker vandventilen eller flyderen
- Rengør vandkop eller vandtrug

Tjek fodertrug

- Fjern foderrester i hjørner og rengør fodertruget
- Hvis soen ikke har ædt siden sidste udfodring: Tøm og rengør fodertruget. Tjek so og pattegrise og flyt evt. vandet hen til hytten

Foto: En diegivende so drikker op til 50 liter vand i døgnet. Fotograf: Tove Mariegaard Pedersen

CONTINUE

Foderstrategi for søerne i diegivningsperioden

Søernes foderbehov afhænger bl.a. af den omgivende temperatur, vind, regn og soens huld og kuldstørrelse. Tilpas fodertildelingen til hver enkelt so og dens ædelyst. Målet: Høj mælkeydelse og minimalt vægttab i diegivningsperioden.

Forudsætningen for en god mælkeydelse er en sund so med et godt foderoptag. Desuden er det vigtigt, at soen de sidste 14 dage får nok Lysin, så yveret kan udvikles og klargøres til at producere mælk. Fokus på tildeling og hygiejne af foder og vand, er derfor grundlæggende for, at sikre pattegrisene en god start.

Justering af fodret

- Øg fodermængden langsomt, så soen ikke går i stå
- Hav faste rutiner for, hvornår foderet justeres, f.eks. mandag, onsdag og fredag
- Tilpas foderet løbende ud fra soens huld
 - Taber soen sig, justeres langsomt op
 - Bliver soen fed, justeres lidt ned
- Æder soen ikke op
 - Rengør fodertruget
 - Fordel fodermængden ud på flere daglige fodringer, det har flere besætninger gode erfaringer med
 - eller reducere fodermængden lidt i en periode

** Omkring dag 35 begynder pattegrisene at tage fra ved soens fodertrug, hvis de ikke fodres separat. Vær derfor opmærksom på, at tildelingen til soen skal øges, hvis pattegrisene æder af soens foder.*

Tildeling af vand

- Sørg for, at soen har nem adgang til rent drikkevand
- Rengør jævnligt drikkekaret / drikkekoppen, for at undgå bakterievækst
- Tjek løbende, at vandventilen / flyderen virker
- Tilbyd vand tæt ved hytten, hvis soen er utrivelig

CONTINUE

Pattegrisene - foder, vand og forgård

Flytning af forgård og trinbræt

Fjern forgård eller trinbræt 7– 14 dage efter faring, før de største pattegrise begynder at kravle ud. Hvis ikke trinbrættet fjernes, risikerer du, at soen dier de store grise ude i folden og at de mindste og svageste pattegrise ikke kan følge soen og dermed misser diegivninger uden for hytten.

Fotograf: Linda Rosager Duve

Fjern forgården, inden de største pattegrise begynder at kravle over.

Tildeling af vand til pattegrisene

Økologiske pattegrise på friland skal have permanent adgang til rent drikkevand fra fødslen.

Konventionelle pattegrise på friland skal have permanent adgang til rent drikkevand, når grisene er 2 uger gamle.

Hvis pattegrisene ikke kan drikke af soens vand, opsættes et drikkekar eller -trug særskilt til pattegrisene. Drikkekarret, både til so og pattegrise, rengøres jævnligt for at undgå bakterievækst.

Tildeling af foder til pattegrisene

- Pattegrisene skal tildeles foder i faremarken fra 3 uger efter fødsel jf. brancheanbefalingerne
- Foderet placeres i områder, hvor pattegrise normalt færdes
- Optimer foderet, så det passer til pattegrisenes næringsbehov
- Grise er nysgerrige. Foderautomater kan derfor med fordel være synlige i hele farefolden, så vil grise tiltrækkes af, at andre grise æder

Foto: Heidi Mai-Lis Andersen

Pattegrisenes foder skal være uden for soens rækkevidde. Her er et eksempel på en foderautomat til pattegrisene, hvor hegnet forhindrer soen i at komme til foderet.

CONTINUE

Kastration, bedøvelse og smertelindring

Kastration skal foretages i grisens 2. til 7 levedøgn, er grisen ældre kræver det dyrlæge.

Lokalbedøvelse og smertelindring ved kastration

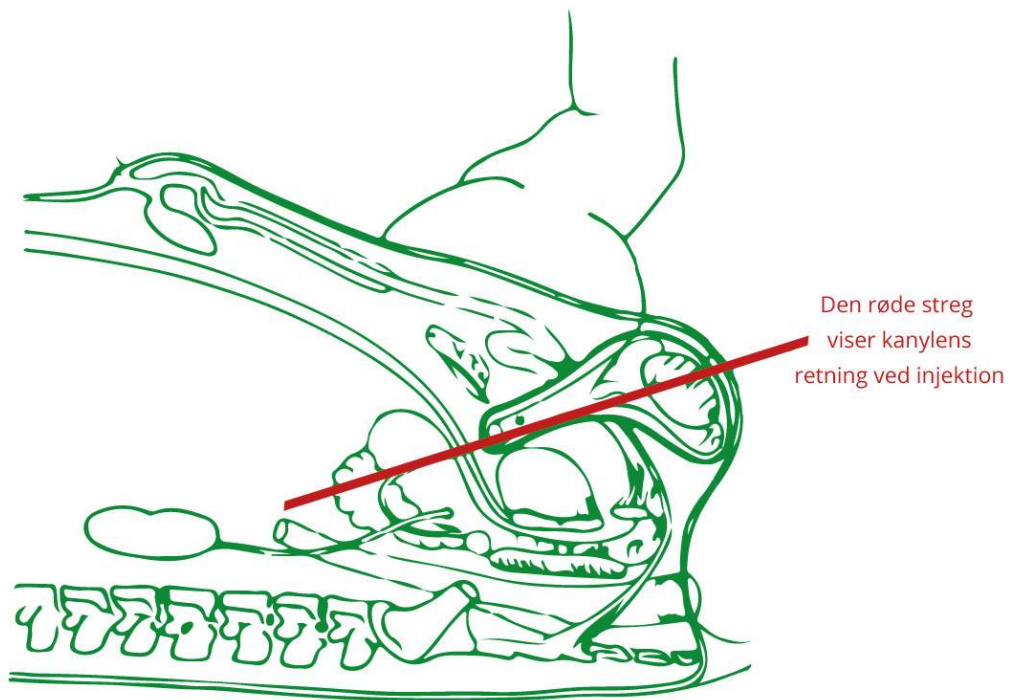
Pattegrisene skal lokalbedøvelse inden kastration, samt smertelindres i forbindelse med kastrationen.

Lokalbedøvelsen reducerer den akutte smerte ved kastrationen, mens smertelindring dæmper smerten efter kastration. Derfor er begge midler nødvendige.

For at du må lokalbedøve pattegrisen kræves, at du har gennemført et godkendt kursus.

Kravene til lokalbedøvelse

LÆS MERE

Modificeret efter Prunier et al, 2006; Animal Welfare 15: 277-289

Injektionsteknik

Fotograf: Rikke Thomsen

Fiksering ved lokalbedøvelse

Lokalbedøvelse før kastration

- Præparatet skal være kropsvarmt ved brug
- Brug nitrilhandsker, så du undgår kontakt med bedøvelsesmidlet
- Fikser grisen, så den ligger stille
- Fikser testiklen ved at holde om den med tommel- og pegefinger
- Injicer bedøvelsesmidlet i hver testikel (max 0,5 ml pr. testikel)
 - Det kan være en fordel at bruge en 0,5 ml automatsprøjte med en indstilling på fx 0,1 ml eller 0,25 ml
 - Bruges engangssprøjte skal sprøjten fyldes mellem hver gris, der injiceres
 - Kanylerne der bruges, skal være 0,5x16 mm (obs. størrelsen må kun bruges til bedøvelse)
- Opmærksomheden løbende, så du ved hvilke, der er bedøvet
 - Opmærksomheden evt. med nr., så du ved hvilken, der er bedøvet først
- Vent

- mindst 5 minutter efter injektion før du kastrerer, så bedøvelsen når at virke
- maksimalt 30 minutter før du kastrerer, da bedøvelsen herefter stopper med at virke

Er uheldet ude, og du stikker dig selv med injektionsnålen, skal du søge læge. Tag indlægssedlen med til lægen. Kommer din hud eller øjne i kontakt med injektionsvæsken, skal du skylle med rigeligt vand. Søg læge, hvis din hud bliver irriteret.

Smertelindring

- Indsprøjtningen kan gives samtidig med lokalbedøvelse eller kastration
- Behandlingen gives ved injektion i nakken
- Der skal bruges en automatsprøjte, der med sikkerhed kan doseres ned til 0,1 ml

Arbejdsrutiner og ventetiden inden kastration

For at sikre, at bedøvelsen virker, skal der gå mindst 5 minutter fra grisene er bedøvet og maksimalt 30 minutter inden kastrationen gennemføres. I ventetiden kan du f.eks.

- Behandle sogrisene, herunder give vaccine, jern eller sætte øremærker i
 - Behandling af hangrisene bør ske samtidig med bedøvelsen eller kastration, for at håndtere grisene så få gange som muligt
- Klargøre sprøjte og skalpel
 - Kanyler og skalpelblad skiftes minimum mellem hvert kuld af hensyn til hygiejne og for at sikre, at udstyret er skarpt
- Lave diverse optegnelser, herunder notere antallet af hangrise, der er bedøvet
- Strø i hytten

Kastration

Det anbefales at lægge et lodret snit i huden ved hver testikel. Snittet skal placeres på den nederste del af testiklen længst væk fra halen, så evt. væske og blod frit kan løbe fra såret.

- Er grisene opmærket med nr. ved bedøvelse, kastreres de i den rækkefølge de er blevet bedøvet
- Sædstrengen skal skæres over – det er ulovligt at rykke den over
- Det er vigtigt at bruge en ren og skarp skalpel
 - Hav evt. 2 skalpeller med rundt, så du kan skifte skalpel mellem hver gris, mens den anden står i desinfektionsvæsken
- De afskårne testikler er fyldt med bedøvelsesmiddel. Derfor skal de opsamles og afleveres til DAKA
- Blev smertelindringen ikke givet sammen med bedøvelsen, gives den nu ved kastration

En høj hygiejne i forbindelse med kastration er vigtig for at undgå infektioner. Er hygiejnen ikke i top, risikeres infektioner og at grisen dør af blodforgiftning.

Arbejdssikkerhed

Kombinationen af løsgående søer og håndtering af grise i forbindelse med kastration udgør en særlig udfordring med hensyn til arbejdssikkerhed. Fokuser på din egen og dine medarbejders sikkerhed samt på at minimere stress hos både søer og grise.

- Kastration af grise skal foregå, når soen ikke har adgang til hytten eller i en vogn
- Det er en god ide at fodre soen umiddelbart inden kastration, så du kan komme uhindret til hytten, og så hun er afledt/mindre opmærksom på grisene
 - a. Det er mest optimalt, at kastrationen gennemføres i en transportkasse eller lign, der er bakket til hyttens åbning og som sikrer en god arbejdsstilling
 - b. Kastreres i hytten, skal hytten lukkes med en låge, så soen ikke kan komme ind
- En traktor eller ATV med motoren kørende tæt ved hytten kan aflede soen, da larmen fra motoren vil overdøve lydene fra pattegrisene og gøre soen mere upåvirket
- Høreværn skal benyttes, da lydniveauet overskrider den tilladte grænse

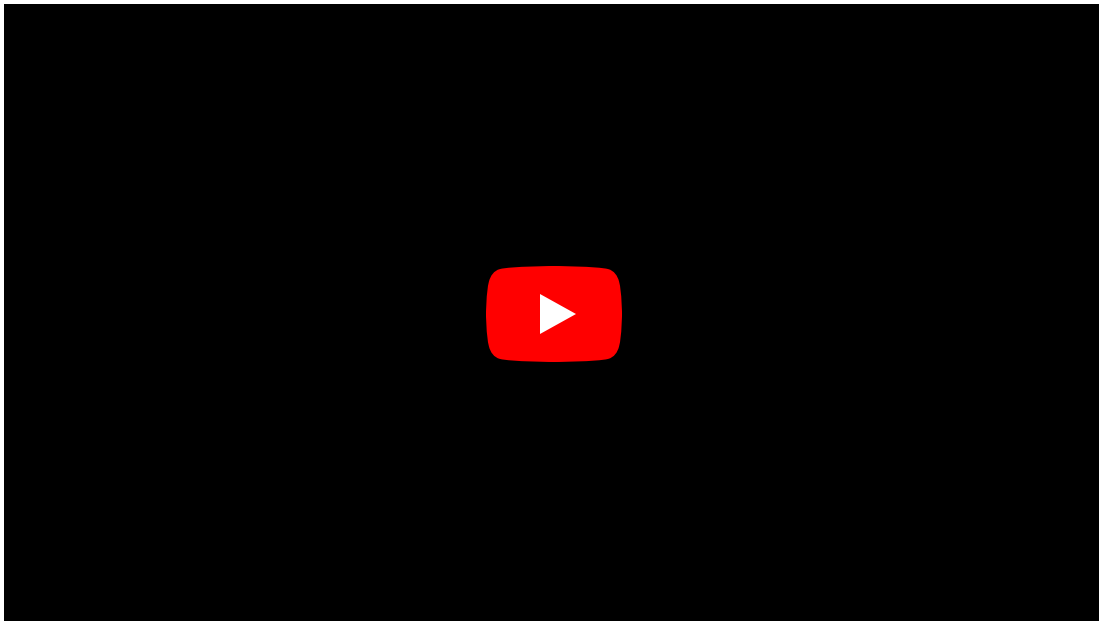
- Vær helst 2 personer i faremarken under kastration
- Er du alene, så husk mobiltelefon og giv besked til andre om, at du er i faremarken og kastrerer
 - a. Hvis en aggressiv so forhindrer, at du kan komme ud af hytten, så ring efter hjælp og afvent, at dine kollegaer kommer og hjælper

CONTINUE

Fravænning

Sådan flytter du søer og smårise fra faremarken

 YOUTUBE

Fravænning af smågrise på friland

Her kan du se et eksempel på, hvordan du får søer og smågrise væk fra faremarken. Der er dog flere forskellige måder at fravænne på, og flere producenter har gode erfaringer med at fjerne soen først, og herefter lade grisene gå i marken i op til 1 døgn, inden de også fjernes.

[VIEW ON YOUTUBE >](#)

Fravænning når søerne flyttes først

Hvis du undlader at fodre soen om morgenen på dagen, hvor hun skal flyttes, så vil du ofte kunne lokke en so op i transportvognen med lidt foder. Alternativt, så luk hytten tidligt om morgenen, mens det stadig er mørkt, og kør vognen hen til hytten og få soen ud af hytten på samme måde som beskrevet under afsnittet om flytning af smågrisene.

Fotograf: Heidi Mai-Lis Andersen

Det er praktisk, hvis transportvognen kan deles op, og dermed holde søerne inde, mens en ny so kommer ind.

Flytning af smågrisene

Hytterne lukkes tidligt om morgenen, mens det endnu er mørkt. Pas på sommervarmen, så der ikke bliver for varmt i hytterne, inden smågrisene fjernes. Det kan være en fordel at anvende tremmelåger i sommermånederne.

Fotograf: Heidi Mai-Lis Andersen

Step 1

Placer vogn/transportkasse

Vognen eller transportkassen køres hen til hytten og sænkes ned.

Step 2

Sørg for at grisene ikke kan slippe forbi

Lågen skal slutte tæt både til terrænet og op imod hytten, så smågrisene ikke kan komme hverken under eller forbi lågen. Det kan evt. sikres ved at eftermontere en justerbar plade på transportvognens låge.

Step 3

Brug drivbræt på modsatte side

Modsat vognens låge placeres et drivbræt, så grisene ikke løber ud til den side. Vær tålmodig og rolig.

Step 4

En drivstav med rasle kan være en hjælp

Grisene gennes ud af hytten vha. en drivstav med rasle. Drivstaven holdes henover smågrisene i hytten og rystes. Lyden får smågrisene til at løbe ud af hytten og ind i vognen/transportkassen. Vær rolig og giv smågrisene tid til at komme ud af hytten.

Step 5

Ruminddeling i vognen letter arbejdet

Det er en hjælp, hvis vognen har flere ruminddelinger, så kan grisene fra et kuld lukkes inde, når et nyt kuld skal i vognen.

Summary

Grisene lukkes inde i hytten før daggry. Sørg for at transportkassen/vognen slutter tæt op til hyttens åbning. Vær rolig og tålmodig, når du håndterer smågrisene - både når de gennes fra hytten ind i transportkassen, og fra transportkassen og ind i stalden.

CONTINUE

PDF-FIL - 54 sider

Regelafsnittet forventes opdateret i januar 2024.

Faremarksmanual.pdf
11 MB

